

formation of paramyas, simultaneous there is expanding the terminological body of the investigated concept.

At the same time, the modern type of weapon development has led to the emergence of such new fixed lexical units as: biological weapons, weapons of mass destruction, chemical weapons, etc., which could be the subject of further scientific research.

Key words: *concept, weapon, semantics, semantic parameters, prasemes.*

УДК 811.131.1+811.161.2]’373.7

Н. М. Лоскутова

І. А. Ангелинова

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ З КОЛОРИСТИЧНИМ КОМПОНЕНТОМ В ІТАЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Статтю присвячено дослідженню семантичних особливостей фразеологічних одиниць з колористичним компонентом в українській та італійській мовах. З’ясовано вплив національно-культурних особливостей етносу на своєрідність семантики фразеологізмів з колористичним компонентом, виявлено їхні універсальні риси та досліджено національну специфіку у семантиці досліджуваних одиниць. Встановлено, що у досліджуваних мовах найчастіше зустрічаються фразеологізми з колоративом nero / чорний, bianco / білий та rosso / червоний.

Ключові слова: *фразеологія, фразеологічна одиниця, колір, колористичний компонент, переклад, семантика.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв’язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Фразеологія посідає важливе місце у кожній мові, тому що вона віддзеркалює, насамперед, національні особливості, уявлення про носіїв мови, історію народу, його побут і світогляд. Це дає підстави стверджувати, що фразеологія є тією наукою, яка наочно дозволяє здійснювати порівняльний аналіз між мовами. За своєю природою вона охоплює усі яруси мови: лексику, семантику, синтаксис, морфологію, просодію, орфоепію, прагматику і т.д. Фразеологія презентує лінгвістам велику кількість можливостей для порівняння лінгвістичних систем двох і більше мов з метою виокремлення універсальних та унікальних рис. Саме співставляючи фразеологічні одиниці (далі – ФО), які функціонують у декількох мовах та спираючись на «гру контрастів», можна виявити як загальні особливості мовних явищ, так і специфічні, ідіоматичні, такі, які є характерними для певної мови і які неможливо трансферувати в іншу. Дослідження внутрішніх значень компонентів дає змогу здійснювати комплексний підхід до вивчення та аналізу фразеологізмів.

Дана наукова розвідка присвячена дослідженню семантичних особливостей ФО з колористичним компонентом в італійській та українській мовах. Колір є важливим елементом опису об’єктів: колірне сприйняття об’єктів матеріального миру є одним з головних аспектів пізнавальної діяльності людства. Сенсорне сприйняття кольору є складним явищем. Перцепція кольору, його номінація знаходяться на перетині декількох галузей знань: це не лише фізика, фізіологія чи психологія, це також і мова та культура. Колір має велике культурне, символічне значення та бере участь

у формуванні мовної картини світу, що знаходить своє відображення у фразеологічній системі мови. Враховуючи те, що у кожного народу-носія є своя колористична символіка, яка має властивість змінюватись від мови до мови, дослідження семантичних особливостей ФО з колористичним компонентом у двох неблизькоспорідених мовах (італійській та українській) нам видається **актуальним**.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема вивчення кольоропозначень з точки зору їхніх особливостей, типів, етимології та функціонування неодноразово привертала увагу дослідників. Так, в українській мові предметом розвідок були ідіостильові характеристики кольоропозначення в аспекті теорії прототипів [4], аналізувалася семантична структура лексичних одиниць на позначення кольору [5], досліджувалася метафоричність і символічність кольоропозначення як засіб збагачення образу у перекладі [2]. В італійській мові кольоронімами займалися S. Skuza, E. Graziani, R. Antonini.

Попри значну кількість робіт, присвячених використанню кольорового компонента у фразеології, вивчення ФО з колористичним компонентом досі викликає підвищений інтерес науковців у зв'язку з лінгвокраїнознавчою орієнтацією цієї науки.

Метою роботи є визначення впливу національно-культурних особливостей етносу на своєрідність семантики ФО з колористичним компонентом в італійській та українській мовах, виявлення універсальних рис та національної специфіки у семантиці досліджуваних ФО. **Об'єктом дослідження** є ФО з колористичним компонентом, відібрані з фразеологічних словників української та італійської мов. **Предметом дослідження** виступають семантичні особливості ФО з колористичним компонентом в українській та італійській мовах.

Джерелом емпіричного матеріалу слугували фразеологічні словники італійської та української мов. Методом суцільної вибірки було дібрано та проаналізовано 267 ФО в італійській мові та 294 ФО в українській мові. Дослідження ґрунтується на загальноновживаних ФО вищезазначених мов, регіональні та професійні ФО не було включено до вибірки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фразеологія – це невід'ємна частина будь-якої мови і суспільства в цілому. Вона не тільки надає барвистості та неповторної гостроти, але і відбиває історію побуту та культури країни. Поряд із питомими фразеологізмами в кожній мові існує певна частина запозичених ФО, що є результатом культурної взаємодії. Разом вони утворюють фразеологічний фонд – поєднання національних та інтернаціональних фразеологізмів з переважанням перших.

Колір є одним із основних зорових відчуттів і в водночас ефективним каналом комунікації, складною знаковою системою. Доведеним фактом є вплив кольору на психо-фізіологічний стан людини. Колір «фіксує унікальну інформацію про колорит навколишньої природи, своєрідність історичного шляху народу, взаємодію різних етнічних традицій, особливості художнього бачення світу» [3, с. 131]. Як важливий компонент культури, він набуває власної системи асоціацій та стає втіленням певних морально-етичних цінностей, що знаходить своє відображення у мовній картині світу кожної нації.

Незважаючи на переважання у кожній мові національних ФО, які відбивають особливості культури певного народу, тим не менш, у багатьох мовах існують інтернаціональні ФО. Ці ФО, які мають у своєму складі подібні компоненти і мають ідентичне значення, отримали назву фразеологічних еквівалентів. Під фразеологічною еквівалентністю розуміємо рівнозначну образність, предметно-логічний, експресивно-емоційний і функціональний зміст, а також структурно-граматичне оформлення [3, с. 50].

Повних фразеологічних міжмовних еквівалентів у досліджуваних мовах небагато, це зумовлено віддаленою спорідненістю італійської та української мов, що проявляється у відмінностях граматичної системи, лексичного складу, засобів образності та історично-культурного елементу порівнюваних мов.

У процесі аналізу ФО з колористичним компонентом було з'ясовано, що в обох мовах найчастіше вживаються колоративи «чорний» і «білий» (див. табл. 1). При цьому в італійській мові на першому місці опинилися кольороназви з чорним кольором (35 %), а в українській – з білим кольором (29 %), що пояснюється відмінностями у лінгвокультурній інтерпретації кольорів внаслідок збереження та передачі історично досвіду італійської та української культури.

Таблиця 1

ФО з колористичним компонентом в італійській та українській мовах

№ з/п	Найменування кольору	Мови дослідження	
		Італійська мова	Українська мова
1.	Чорний	35 % (93 ФО)	24 % (72 ФО)
2.	Білий	20 % (54 ФО)	29 % (84 ФО)
3.	Червоний	15 % (39 ФО)	14 % (42 ФО)
4.	Зелений	9 % (24 ФО)	8 % (24 ФО)
5.	Синій	9 % (24 ФО)	8 % (24 ФО)
6.	Жовтий	4 % (12 ФО)	6 % (18 ФО)
7.	Рожевий	4 % (12 ФО)	5 % (15 ФО)
8.	Сірий	3 % (9 ФО)	3 % (9 ФО)
Усього		100 % (267 ФО)	100 % (294 ФО)

Чорний колір позначає відсутність світлового потоку від об'єкта У християнстві вважається, що всесвіт був чорним до того, як Бог створив світ. Чорний колір в народній уяві часто уособлює щось зле, таємниче, лякаюче. Наприклад, чорна магія, чорна кішка зазвичай виступають символами злого чаклунства.

В італійській мові чорний колір – колір жалоби, який асоціюється зі смертю, з поглинанням, руйнуванням, сумом, стражданням у наступних ФО: *it. nero destino* (букв. чорна доля) – зла доля; *it. pensieri neri* (букв. чорні думки) – похмурі думки; *it. anima nera* (букв. чорна душа) – негідник; *it. umorismo nero* (букв. чорний гумор) – жорстокі жарти; *it. portare il nero* (букв. нести чорний) – носити траур.

Слід зазначити, що більшої образності й конкретності колоратив «чорний» в італійській мові набуває у ФО, побудованих на порівнянні: *it. nero come un carbonaio* (букв. чорний, як шахтар) – брудний; *it. nero come il carbone* (букв. темний, як вугілля) – темний, чорний, часто стосовно кольору очей, засмаги людини тощо; *it. nero come un cioccolato* (букв. чорний, як шоколад) – темний, чорний, стосовно засмаги людини; *it. nero come un corvo* (букв. чорний, як ворона) – дуже темний; *it. nero come un paiolo* (букв. чорний як котел) – дуже брудний; *it. nero come uno spazzacatino* (букв. чорний, як димохід) – чорний, але насамперед брудний, як димохід, який завжди покритий сажею; *it. nero come la notte* (букв. чорний як ніч) – чорний, темний, частіше про місце, позбавлене будь-якого освітлення.

На відміну від італійського символізму, в українській мові колоратив «чорний» переважно уособлює скруту, злидні, тяжкі часи. Наприклад, *укр. тримати в чорному тілі* – обходитися з ким-небудь суворо, пригнічувати, знущатися; *укр. чорна година* – час крайньої матеріальної скрути, тяжкі часи, злидні. Проте, як і в італійській мові, чорний колір також може асоціюватися з таємничими, злими силами. Так, вираз *чорна*

кішка пробігла означає, що між людьми виникла незгода і вони посварились. Це пояснюється тим, що чорна кішка (або кіт) в народних віруваннях вважається посланцем відьми. Тут символіка чорного кольору ототожнюється зі злом, ворожістю. Образ ФО створюється метафорою, яка уподібнює сварку ситуації фізичного вторгнення між людьми відьомських, злих сил, які уособлені в образі чорної кішки.

Наведені приклади свідчать, що кольороназви в складі ФО відображають синтез логіко-інтуїтивних форм і способів пізнання світу.

Щодо білого, то це найсвітліший з кольорів. У римському обряді як один з літургійних кольорів білий колір традиційно сприймається як колір чистоти, невинності, а також радості та триумфу. Наприклад, *іт. bianco come il latte* (букв. білий, як молоко) – дуже білий, світлий, часто про колір шкіри людини.

В італійській мові колоратив «білий» (20 % ФО) (див. табл. 1) вживається на позначення відсутності чогось. Прикладом може слугувати ФО *mangiare in bianco* (букв. їсти білим) – так говорять про продукти і, перш за все, про їжу, яку споживають без приправ та соусів, або ФО *risultato bianco* (букв. білий рахунок), яка у футболі означає нічию, тобто матч з результатом 0–0.

В українській мові було утворено 29 % ФО з колоративом «білий» (див. табл. 1). Як і в італійській мові, білий колір в історичній пам'яті українців також позначає світло, непорочність та чистоту і виражає надзвичайно близьку спорідненість із Божественною силою. У минулому вважалося, що вишиті білим кольором речі набувають світлої енергії, стають оберегами та відновлюють сили. Однак, оцінка кольору, яка передається у ФО, не завжди є однозначною, пов'язаною з суто позитивними чи суто негативними асоціаціями. Очевидною є невідповідність між позитивним асоціативним полем білого кольору й узагальнено-образним значенням деяких ФО, у складі яких є ця кольороназва, як наприклад, у сполученні з іменниками «день» або «світ»: **укр. білий світ** – все навколишнє; **укр. на білому світі** – на землі, серед людей; **укр. серед білого дня** – вдень, повсякчас. І навпаки, дієслово «нудити» вносить у ФО негативне емоційне забарвлення: **укр. білим світом нудити** – не знаходити собі місця, не бачити сенсу життя, перебувати в апатичному, безвольному стані.

Цікаво, що попри те що зазвичай білий колір пов'язується з чистотою, радістю, світлом та спокоєм, деякі українськомовні ФО, у складі яких є колоратив «білий», сприймаються з негативним підтекстом. Наприклад: **укр. біла гарячка** – гостре психічне захворювання, що настає після довготривалого пияцтва і супроводжується маренням, галюцинаціями хворого; **укр. шити білими нитками** – робити що-небудь невміло, невдало, незграбно. Таке ж негативне значення має колоратив «білий» і в італійській мові: *іт. andare in bianco* (букв. іти у білий) – не досягти мети; не отримати те, що було заплановано. Це можна пояснити тим, що окрім позитивних властивостей, білий колір (особливо у надмірній кількості) у багатьох народів асоціюється зі смертю, трауром, відчуженістю, фальшем. Білий колір перетворюється у холодний колір (звідси асоціація зі смертю) і набуває негативних конотацій.

Слід відзначити, що в обох досліджуваних мовах колоративи «білий» та «чорний» функціонують як антонімічні в еквівалентних ФО, пор.: *іт. prendere bianco per nero*, **укр. прийняти чорне за біле** – витлумачити що-небудь не так, як у дійсності, а навпаки; *іт. mettere nero su bianco*, **укр. чорним по білому (написано)** – ясно, виразно, зрозуміло.

Третє місце у досліджуваних мовах посідає червоний колір: 15 % ФО в італійській мові та 14 % ФО в українській мові (див. табл. 1). Цей колір вважається найбільш уживаним в культурі. Традиційно він символізує красу, здоров'я, радість, добробут, любов. Це також колір могутності, пристрасті, навіть чогось потойбічного (згадаймо

червоні очі у відьом або русалок). А в українській вишивці червоний колір позначає життя, сім'ю, любов, рід.

Спільною рисою обох мов є те, що у багатьох ФО як італійської так і української мов, червоний символізує сором, гнів: *іт. rosso come il fuoco* (букв. червоний, як вогонь); *іт. rosso come un gambero* (букв. червоний, як креветка); *іт. rosso come un papavero* (букв. червоний, як мак); *іт. rosso come un peperone* (букв. червоний, як перець); **укр. червоний як рак**; **укр. червоний, як індик**.

У сучасній українській мові червоний колір має декілька значень. По-перше, він використовується на позначення чогось основного, важливого: *червоний день календаря* – важливий чи святковий день; *Червона книга* – перелік рідкісних тварин, рослин, грибів, які знаходяться під загрозою зникнення; *проходити червоною ниткою* – бути основним, провідним у чому-небудь; *наскрізь проймати що-небудь*.

По-друге, було виявлено, що в деяких ФО образне значення червоного кольору може мати негативне конотативне значення, оскільки він асоціюється з жорстокістю, лютю. Наприклад, **укр. червоний півень** – пожежа; **укр. червоного півня пускати** – підпалювати, знищувати пожежею; помститися; **укр. аж червоні вогні в очах** – дуже, надто сердиться.

На четвертому місці у досліджуваних мовах опинилися синій та зелений кольори (по 9 % ФО та 8 % ФО в італійській та українській мові відповідно) (див. табл. 1). Зелений колір символізує пробудження природи, вічну молодість, злагоду, мир і спокій. Це колір молодості, свіжості й відроджуваної природи, саме таке символічне значення він має у змісті ФО обох мов: *іт. nel verde degli anni, verde età* (букв. зелені роки) – молодий вік, **укр. молодий та зелений**; *іт. avere il pollice verde* (букв. мати зелений палець) – бути вправним у вирощуванні рослин та квітів; **укр. до зелених віників** – дуже довго, тривалий період; **укр. зелена вулиця** – безперешкодний шлях у досягненні.

Синій має найбільш широкий спектр асоціацій, більше, ніж будь-який інший колір. Синій пов'язують з почуттям меланхолії, депресії, а також довіри, спокою, безпеки та авторитету. Так, *іт. avere una paura blu* (букв. мати синій страх) – дуже злякатися; *іт. auto blu* (букв. сині машини) – машини які супроводжують політиків, державні авто; *іт. l'arma azzurra* (букв. синя армія) – ВВС Італії (авіація); **укр. синя панчоха** – суха, черства жінка, що втратила чарівність, цілком віддалася науковим інтересам, книжкам; **укр. бідний, аж синій** – дуже бідний; **укр. сині мундири** – жандарми, які в дореволюційній Росії носили мундири синього кольору. Для наведених прикладів характерна зовнішня мотивованість фразеологічного значення.

Синій є символом небес, духовності та безсмертя. У католицизмі, блакить – ознака надії та здоров'я, і є символом Діви Марії, яку часто зображують, одягнувши в сине. Історично цей колір у багатьох країнах Європи позначав доблесть і знатність. Так, еквівалентні ФО *іт. sangue blu*, **укр. блакитна (голуба) кров** вживаються на позначення людини дворянського, аристократичного походження. В італійській мові ФО *il principe azzurro* (букв. блакитний принц) іменують ідеального хлопця, про якого, згідно з загальною думкою, мріє кожна дівчина.

Жовтий колір в народній уяві асоціюється з теплом та радістю, він легкий у сприйнятті та зігріваючий. У православній церкві жовтий (золотий) символізує царський колір. Це колір золота і стиглого колоса, через які він уособлює сонячне світло. Проте у досліджених ФО обох мов (4 % ФО в італійській мові та 6 % в українській мові) (див. табл. 1) він виступає символом хворобливості, заздрощів та страху: *іт. febbre gialla* (букв. жовта лихоманка) – лихоманка; *іт. diventare giallo*

di paura (букв. пожовтіти зі страху) – перелякатися; **укр.** *жовтра лихоманка*; **укр.** *зздрість з жовтими очима*.

Сірий – проміжний колір між чорним і білим. Це нейтральний або ахроматичний колір, що означає буквально, що це колір «без кольору». В Європі сірий колір найчастіше асоціюється з нейтралітетом, відповідністю, нудьгою, невизначеністю, старістю, байдужістю та скромністю. У давнину та середньовіччя незабарвлена вовна була сіра, і таким чином у цей колір найчастіше вдягалися селяни та бідні люди. Це був також колір, який носили ченці францисканського ордену, цистерціанського ордену та ордену Капуцинів як символ своїх обітниць смиренності та бідності.

В обох мовах (4 % ФО в італійській мові та 3 % в українській мові) (див. табл. 1) сірий виражає недостатню ясність, вказуючи не щось малопомітне, але також може бути синонімом нудоти та спустошення: **іт.** *esistenza grigia* (букв. сіре існування) – нудне життя; **укр.** *сіра свита* – бідний селянин; **укр.** *сіра миш* – малопомітна особа. Міжнародним є вираз **іт.** *eminenza grigia*, **укр.** *сірий кардинал*, який позначає впливову людину, що діє негласно і зазвичай не обіймає формальних посад з такими повноваженнями. Цей вираз з'явився у XVII столітті за часи правління французького короля Людовика XIII і позначав не, як вважає більшість, кардинала Армана Жана дю Плессі де Ришельє, який був найближчим радником короля (і якого називали «червоним кардиналом»), а Франсуа Леклерка дю Трамбле. Цей монах-капуцин був близьким другом кардинала Ришельє і його довіреною особою: у багатьох випадках він діяв від імені кардинала. Оскільки він носив рясу сірого кольору (як усі представники Ордену капуцинів), ця назва зрештою стала позначати секретного радника, особу, яка непомітно впливає на публічну людину.

Рожевий колір (2 % ФО в італійській мові та 5 % в українській мові) (див. табл. 1) означає романтичність, доброту, мрійливість. Часто він уособлює недосяжний ідеал, є символом чогось приємного, бажаного або нездійсненого: **іт.** *vedere rosa* (букв. бачити все у рожевому кольорі) – дивитися на речі позитивно; **укр.** *рожеві мрії*, **укр.** *бачити в рожевому світлі* – ідеалізувати що-небудь, не помічати чиїх-небудь хиб, вад; **укр.** *рожеві окуляри* – фальшиве сприймання дійсності, коли хто-небудь, всупереч фактам, бачить тільки позитивне.

В італійській культурі він також пов'язаний з романтикою та коханням. Рожевий колір також визначає романтичну літературу як жанр: **іт.** *romanzo rosa* (букв. рожевий роман); **іт.** *letteratura rosa* (букв. рожева література) – літературний жанр, що складається з сентиментальних романів і коротких оповідань. Звідси походить журналістський жанр, який зосереджується на скандальних новинах із життя знаменитостей: **іт.** *cronaca rosa* (букв. рожева хроніка). Ці приклади відображують особливості італійської культури, тому не мають українських відповідників.

Висновки. Отже, використання колірної лексики у ФО зумовлюється особливостями образного світосприйняття. Сміслова структура колірної лексики у фразеологізмах ускладнюється за рахунок поєднання образності й узагальненого значення, що служить вираженням внутрішнього світу носіїв мови, їхнього менталітету, багатовікової історії народу. Поєднання національних та інтернаціональних ФО утворює фразеологічний фонд кожної мови. Аналіз відповідного матеріалу показує, що у фразеологізмах використовується відносно невеликий спектр кольорів, за частотою вживання в обох мовах перші місця займають білий, чорний і червоний. В основі семантичної опозиції мовного моделювання картин світу крізь призму «добре – погано» використовуються переважно білий і чорний кольори.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у виділенні міжмовних еквівалентів, вивченні лінгвостилістичних особливостей перекладу ФО з колористичним компонентом в італійській та українській мовах.

Список використаної літератури

1. Алефіренко М. Ф. Теоретичні питання фразеології / М. Ф. Алефіренко. – Харків : Вища школа, видавництво при ХДУ, 1987. – 135 с. ; Alefirenko M. F. Teoretychni pytannia frazeolohii / M. F. Alefirenko. – Kharkiv : Vyshcha shkola, vydavnytstvo pry KhDU, 1987. – 135 s.

2. Лінькова Д. В. Метафоричність і символічність кольоропозначення як засіб збагачення образу у перекладі (на матеріалі українського перекладу «Сага про Форсайтів» Дж. Голсуорсі) / Д. В. Лінькова // Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Сер. : Філологічна. – 2010. – Вип. 16. – С. 162–167 ; Linkova D. V. Metaforychnist i symvolichnist koloropoznachennia yak zasib zbahachennia obrazu u perekladі (na materialі ukrainskoho perekladu «Saha pro Forsaitiv» Dzh. Holsuorsi) / D. V. Linkova // Naukovi zapysky [Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia»]. Ser. : Filolohichna. – 2010. – Vyp. 16. – S. 162–167.

3. Науменко О. В. Етнокультурний концепт кольору як проблема перекладу / О. В. Науменко // Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Сер. : Філологічні науки. – 2014. – Кн. 3. – С. 131–134. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzfn_2014_3_30 ; Naumenko O. V. Etnokulturnyi kontsept koloru yak problema perekladu / O. V. Naumenko // Naukovi zapysky [Nizhynskoho derzhavnoho universytetu im. Mykoly Hoholia]. Ser. : Filolohichni nauky. – 2014. – Кн. 3. – С. 131–134. – Rezhym dostupu : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzfn_2014_3_30

4. Парасін Н. Д. Ідіостильові характеристики кольоропозначення в аспекті теорії прототипів / Н. Д. Парасін // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Сер. : Филология. Социальные коммуникации. – 2011. – Т. 24 (63). – № 4, Ч. 2. – С. 336–342 ; Parasin N. D. Idiostylovi kharakterystyky koloropoznachennia v aspektі teorii prototypiv / N. D. Parasin // Uchenye zapysky Tavrycheskoho natsyonalnoho unyversyteta ym. V. Y. Vernadskoho. Ser. : Fylolohyia. Sotsyalnye kommunykatsyy. – 2011. – Т. 24 (63). – № 4, Ch. 2. – S. 336–342.

5. Семашко Т. Ф. Семантична структура лексичних одиниць на позначення кольору в українській мові / Т. Ф. Семашко // Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах. – 2009. – Вип. 17. – С. 14–21 ; Semashko T. F. Semantychna struktura leksychnykh odynyts na poznachennia koloru v ukrainskii movі / T. F. Semashko // Humanitarna osvita v tekhnichnykh vyshchykh navchalnykh zakladakh. – 2009. – Vyp. 17. – S. 14–21.

6. Фразеологічний словник української мови у 2-х кн. / за ред. Л. С. Паламарчук, В. М. Білоножко та ін. – Київ : Наукова думка, 1999. – Кн. 1. – 528 с. ; Frazeolohichniy slovnyk ukrainskoi movy u 2-kh kn. / za red. L. S. Palamarchuk, V. M. Bilonozhko ta in. – Kyiv : Naukova dumka, 1999. – Кн. 1. – 528 s.

7. Фразеологічний словник української мови у 2-х кн. / за ред. Л. С. Паламарчук, В. М. Білоножко та ін. – Київ : Наукова думка, 1999. – Кн. 2. – 984 с. ; Frazeolohichniy slovnyk ukrainskoi movy u 2-kh kn. / za red. L. S. Palamarchuk, V. M. Bilonozhko ta in. – Kyiv : Naukova dumka, 1999. – Кн. 2. – 984 s.

8. Яворська Г. Мовні концепти кольору (до проблеми категоризації) / Г. Яворська // Мовознавство. – 1999. – № 2–3. – С. 42–50 ; Yavorska H. Movni kontsepty koloru (do problemy katehoryzatsii) / H. Yavorska // Movoznavstvo. – 1999. – № 2–3. – S. 42–50.

9. Dizionario dei modi di dire [Electronic resource]. – Mode of access : <http://dizionari.corriere.it/dizionario-modi-di-dire>

10. Fresu R. Neologismi a colori. Per una semantica dei cromonimi nella lingua italiana / R. Fresu // Fresu R. Lingua italiana del Novecento : scritture private, nuovi linguaggi, gender / R. Fresu. – Roma : Nuova cultura, 2008. – P. 153–179.

11. Il dizionario della lingua italiana De Mauro [Electronic resource]. – Mode of access : <https://dizionario.internazionale.it/>

Стаття надійшла до редакції 25.10.2018.

N. Loskutova

I. Anhelynova

PHRASEOLOGISMS WITH COLOR COMPONENT IN ITALIAN AND UKRAINIAN LANGUAGES

The article deals with phraseologisms with the color component of the Italian and Ukrainian languages. Phraseological units with a color component represent a large stratum of vocabulary. Phraseology reflects national peculiarities and notions of the native speakers. The influence of national-cultural features of the ethnos on the originality of the semantics of the Phraseological units with the color component was determined. Universal features were revealed and the national specificity in the semantics of the analyzed phraseological units was investigated.

Along with the national phraseologisms in each language there is a certain part of borrowed phraseology, which is the result of cultural interaction. Together, they form a phraseological fund – a combination of national and international phraseologisms with the predominance of the first.

Color is one of the main categories of culture, which reveals unique information about the surrounding nature, historical events and daily life of the people. Since color is a component of culture, it is surrounded by a system of associations, semantic meanings and interpretations. The interaction of different ethnic traditions, peculiarities of the artistic vision of the world are saved in Phraseological units.

The use of color vocabulary in Phraseological units is determined by the peculiarities of figurative world perception. The semantic structure of color vocabulary in phraseologisms is complicated by the combination of figurativeness and generalized meaning, which serves as an expression of the inner world of native speakers, their mentality, centuries-old history of people.

It was found that the system of color associations and images of the Italian and Ukrainian languages is the accumulation of cultural information and is related to the material, social and spiritual culture of the linguistic community, testifies to its cultural and national experience and traditions.

Analysis of the relevant material shows that phraseological units use a relatively small spectrum of colors, with the frequency of use, the first places are white, black and red. On the basis of the semantic opposition, the linguistic modeling of world relation «good – bad» is expressed with the usage of white and black colors.

Based on the description of the symbolic meaning of colors in the Italian and Ukrainian languages, one can conclude that the diversity of color values is due to the history of the development of countries, religions and traditions. When teaching a foreign language, it is necessary to take into account the symbolic meaning of the colors in the language.

Key words: *phraseological unit, color, color component, translation, semantics.*